



Fjordstien 5

fra Roskilde til Holbæk



På denne del af turen kan bl.a. opleves kanosejlsads på Roskilde Fjord, Sankt Hans Hospital, Bogvær, et stort fredfyldt skovområde samt Ågerup Kirke, hvor der er udsigt over Tempelkrogen



Sct. Jørgensbjerg (1)

Sct. Jørgensbjerg er i dag en bydel i Roskilde med en særlig landsbystemning i de smalle, stejle stræder og gamle, lave huse. Omkring år 1000 var den Roskildes havneby, og bydelens første kirke, Sct. Clemens

Kirke, blev bygget i 1030. Den næste og nuværende kirke fra 1080 blev større og er en af landets ældste kirker. Den er opført af frådsten med rundede hjørner, som trækirkerne har haft. I nærheden af kirken blev der i 1100-tallet bygget et hospital for spedalske, Sct. Jørgensgård. Sct. Jørgen var de spedalskes skytshelgen. Med tiden fik kirken navn efter hospitalets helgen og blev kaldt Sct. Jørgens Kirke på Spedilsbjerg.

Kirke, bisp og konge

Fra tidlig middelalder ejede domkirken i Roskilde og Roskilde-bispen jord, gårde, borge og møller omkring Roskilde. Indtægterne herfra gik til at opretholde kirkens magt, bygninger, præsteløn m.v. Efter reformationen overgik alt dette gods til kongen. I 1660 forærede Frederik d.3. godset til staden København som tak for borgernes forsvar af byen mod svenskerne i 1659. Siden har store dele af godset med få års afbrydelse tilhørt København indtil vor tid.

Sct. Hans Hospital (2)

Sct. Hans Hospital og de omgivende arealer er fredet for at sikre områdets landskabelige, kultur og natur værdier. De fredede arealer afgræsses af får som et led i naturplejen. Der er offentlig adgang i hospitalets park. Det første hospital blev bygget i 1808-11 som fattighospital og dårekiste. I årene derefter, hvor

der var stor overbefolkning i København, blev mange af Københavns utallige fattige og syge sendt hertil. Der hvor Bistrup Allé i vest krydser et vandløb, ligger en gulkalket bygning på en bank (3). Her lå selve Roskildebispens borg med voldgrav om i middelalderen, formentlig opført af biskop Absalon. En tavle ved banken fortæller historien om borgen.

Boserup Skov

Københavns Kommune solgte i 1996 skoven til staten. Den er kendt for sin enestående forårsflora. I løvskoven ses om foråret bl.a. hvide og gule anemoner og et stort antal lærkesporer. På skrænterne ved fjorden under forblæste bøge ses blå anemoner og hulkravet kodriver. En mindre del af skoven (4) ud mod Bose-
rupvej drives som stævnings-skov. Ved kysten er der to naturlejrpladser og et opholdsareal med grill. Foldere om skoven fås på p-pladserne ved skoven. Mod nord ses fugleøen Ringøen, som har en naturlig sø i midten. Øen er sandsynligvis dannet af strøm, der har aflagt to volde, som mødes i enderne og danner søen.



Foto: Ole Malling



Kattinge Værk (5)

er i dag en koloni for børn, udflytterbørnehave og naturcenter for Københavns Kommune. Der er ikke offentlig adgang mellem bygningerne. Værket har været stampemølle først med vandhjul senere med turbiner. På værket

blev der i 1700-tallet fremstillet stof til uniformer til militæret i København og senere forskellige slags gryn af korn. I 1890'erne var der privat ejet cellulosefabrik. I 1917 købte Københavns Kommune værket tilbage, og brugte det til hjem for alkoholikere. Ved det gule slusehus er der anlagt en fisketrappe. Trappen gør det muligt for ørreder at gå op i Kattinge Sø uden om slusen og videre op i Lavringe Å til gydepladserne dér.

Kattingesøerne (6) med Nebbe Voldsted (7)

Søerne var grundlag for møllekraften i **Kattinge Værk (5)**. De er skabt ved, at der er bygget en dæmning over Lavringe Å's udløb i Roskilde Fjord. Søerne er fredede for at sikre dem og landskabet mod ændringer. Om vinteren raster bl.a. op mod 50.000 troldænder her. På søsiden 300 meter øst for Kattinge Værk fører en sti hen til et fugletårn. Lige vest for søerne fører Boserupvej over 2 lave banker, som sammen med en tredje mod syd udgør det fredede **Nebbe Voldsted (7)**. Nebbe Slot har ligget strategisk godt på tungen, der adskiller Kattinge Sø fra fjorden. Borgen nævnes første gang i 1315, men er sikkert ældre. En tavle ved vejen fortæller om anlægget, som dog bedst kan overskues oppe fra bakketoppen mod vest.

Bognæs

Det fredede Bognæs (8) er et stort fredfyldt skovområde med brede strandenge, ældgamle løvtræer, skovsøer og en stor skarv- og fiskehejrekoloni. På den nordøstlige del af Bognæs yngler et af Danmarks få havneørnepar. Skoven er lukket i en zone af 300-500 meter omkring reden. Redetstedet kan ses med kikkert fra et særligt afmærket sted, hvor havørnene ikke bliver forstyrret. Herslev har sin lystbådehavn med naturlejrplads (9) og gode bademuligheder.

Sct. Hans Hospital var tidligere ejet af Københavns Kommune, men er nu overgået til HS (Hovedstadens Sygehusfællesskab)

Lejre Vig

Roskilde Fjords inderste krog kaldes Lejre Vig. I Borrevejle skov syd for Lejre Vig kan man finde de ældgamle **hulveje (10)**, som førte øst-vest over landet før den nuværende landevej. I skoven boede røverkællingen Thyre Boløkse med 12 sønner. Hun spændte snore over vejen, som fik klokker til at ringe i hulen, når en vogn eller en rytter stødte mod dem. Røverne kom så frem og omringede og bestjal de rejsende. De blev tilsidst alle hængt i Borrevejle Skov. Skovens mange gravhøje, hulvejene og et middelalderligt voldsted ved Lindholm Gods viser, at området har været knudepunkt for samfærdsel og kultur i både oldtid, middelalder og nyere tid. Skoven tilhører Lindholm Gods. Der er offentlig adgang i skoven efter naturbeskyttelseslovens regler.

Landsbyer ved Trudsholm

Hovedgården **Trudsholm (11)** er formentlig et voldsted med voldgrav omkring fra middelalderen, men er kendt som en selvstændig gård med tilhørende bøndergods i hvert fald siden 1500-tallet. I 1804 kom den under Ryegård. Trudsholms bøndergods var landsbyerne Sonnerup, Englerup, Ordrup og Vintre Møller. Landsbyerne er meget forandrede, men landsbymiljøet er dog bevaret f.eks. i **Ordrup (12)**. Fra Ordrups vestlige ende er der en enestående udsigt over **Elverdamsdalen. (Se 14)**

Frådsten og vandkraft i Vintre Møller

Vintre Møller (13) har været kendt vidt omkring for sit frådstensbrud og for sine 5 vandmøller langs kildevældet i området. Bruddene kan ikke ses i dag. I byens stejle gade, der løber parallelt med Møllebækken, er det stadig muligt at se spor af 4 af de oprindeligt 5 vandmøller, selvom de er meget ombyggede. Møllernes kraft blev brugt til f.eks. at male korn, til uldspinderi og væveri, stamperi for vadmel, huder og skind, limkøgeri, bryggeri og elektricitetsværk. Folk, som kom til møllerne langvejs fra med varer til behandling, overnattede ofte, og der blev fortalt mange historier fra omegnen her.

Elverdamsdalen og Tempelkrog

Fra Ordrup kan man se langt mod syd ind i Elverdamsdalen. Dalen kaldes også „jerndalen“ på grund af det store jernindhold, som farver pløjejorden rustrød. Jernet udfældes af de mange kilder i dalsiderne, som også aflejrer kalk fra jorden i tykke lag af kildekalk et stykke under mulden. I dalen har kilder og

småvandløb drevet 14 møller. Nordligst mod Tempelkrog er åens delta blevet til enge, fordi en pumpe midt i området siden 1950'erne har pumpet vandet til en gravet kanal i østsiden for at få tørrere enge, som dengang blev opdyrket. Der blev opført en dæmning tværs over engene for at hindre fjorden i at trænge ind. Ved **Tempelkrog (14)**, er der udsigt over fjorden, hvor mange andefugle, specielt svaner og troldeænder flokkes om vinteren. På Egernæs i øst græsser kreaturer på strandenge og på det gamle overdrev. I denne rolige vig fangede man indtil for 80 år siden den lille hval marsvinet i net i stort antal.

Asserholm Voldsted (15)

Asserholm Voldsted har ligget strategisk ved Tempelkrog. Voldstedet fremstår i dag nærmest som en bakke i landskabet, og "Asholm" betyder da også "en naturlig langstrakt bakke på en strandeng". I 1896 fremkom der ved gravning murstrækninger af munkesten på et lag af kampesten.

Ågerup Kirke (16)

Kirken ligger højt med udsigt over Tempelkrog. Den er bygget engang i 1100-tallet og er kendt for sine mange overdådige kalkmalerier. Disse er malet af en lokal kunstner - kaldet "Ågerupmaleren" - som kun er kendt fra denne kirke. Kirken er som regel åben i dagtimerne og i weekenden i sommerhalvåret.

Eriksholm Gods (17)

Godset ligger smukt ud til Tempelkrog, med sin hvide hovedbygning med blåglaseret tag omgivet af skov og vand.



Foto: Ole Malling



Ågerup Kirke



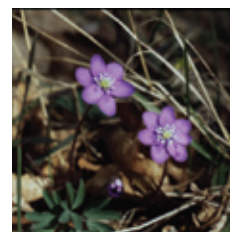
Foto: Prent Finn Dyrehave

Eriksholm har efter al sandsynlighed sit navn efter væbneren Erik Madsen Vaspsyd, hvis far sikrede sig godset efter mageskifte med Frederik d. 2. i 1585. I den tidlige middelalder tilhørte jorderne Sorø Kloster og senere kronen indtil 1399, hvor det overgik til Ringsted Kloster. I 1682 overtog søhelten Niels Juel godset, og det var i familiens eje til 1752. Godset ejes i dag af familien Ahlfeldt-Laurvig, som har haft det siden 1878. Den nuværende hovedbygning er opført af konferensråd H.D. de Brinck-Seidelin i sidste halvdel af 1700-tallet i klassicistisk stil. Godset og haven er ikke åbent for offentligheden.

Søminestationen (18)

Søminestationen blev opført i 1883 med det formål, at flåden kunne afprøve torpedoer. Ordet "mine" var oprindeligt en betegnelse for torpedoer og lignende. Alle flådens miner blev afprøvet - uden sprængstof - i fjorden ud for stationen, inden de kunne godkendes og udskibes. Det siges, at i alt 70.000 miner er blevet affyret på Søminestationen, og på nær én blev de alle bjærget. Den danske flåde brugte Søminestationen indtil 2. Verdenskrig, hvor torpedoerne blev for store til afprøvning i fjorden. Senere under krigen blev Søminestationen anvendt som uddannelseslejr for Hitlerjugend. Efter krigen blev Søminestationen anvendt som kasserne og øvelsesplads for Det kvindelige Marinekorps indtil 1960. Den ejes i dag af Roskilde Universitet, som benytter den til forsknings- og formidlingssted for fjordbiologi.

Luftfoto med Tempelkrog (bunden af Isefjord) i forgrunden og Isefjord i baggrunden



Dragerup Skov (19)

Fra april til hen i maj kan opleves en fin forårsflora i skoven med bl.a. Hvid og Blå Anemone under bøgetræerne. Men mest markant for skoven er de mange gravhøje, i alt 28. Højerne er udaterede, men kan være fra både bronzealder og jernalder.

Sortebrødreklostret (20)

Midt i Holbæk ligger Sortebrødreklostret sammen med Skt. Nikolaj Kirke. Klostret blev bygget i middelalderen af tiggermunke og var, da det var størst, et firefløjet anlæg omkring en åben klostergård. Munkene levede på stedet indtil 1535, hvor de blev sultet ud af byen af byens borgere under borgerkrigen mellem Christian d. 3. og Christoffer af Oldenburg. Dele af anlægget blev herefter revet ned på kongens befaling, men i 1575 indrettedes Holbæks første rådhus i de tilbageblevne bygninger, og tjente som sådan til 1844. Bygningerne findes på adressen Klosterstræde 7 og bruges i dag til sognets menighed. Den oprindelige klosterkirke blev i 1535 til sognekirke og eksisterede indtil 1869, hvor den blev revet ned og erstattet af den nuværende Skt. Nikolaj Kirke.

Sortebrødre Kloster og Skt. Nikolaj Kirke



Nyttige adresser:

Turistinformation

Roskilde Lejre Turistbureau, Stændertorvet 1, 4000 Roskilde. Tlf. +45 4631 6565. www.visitroskilde.com
Holbæk Turistbureau, Jernbaneplass 3, 4300 Holbæk. Tlf. +45 5943 1131. www.holbaek-info.dk

Teltpladser

For oplysninger om primitive teltpladser kontakt Dansk Cyklistforbund, tlf. 33323121. „Overnatning i det fri“ 2008 beskriver ca. 800 teltpladser i Danmark, og kan købes her, se www.teltpladser.dk, eller hos boghandlere og turistbureauer.

Campingpladser/Vandrehjem

Roskilde Camping, Baunehøjvej 7, Veddelev, 4000 Roskilde. Tlf. 4675 7996

Borrevejle Camping, Hornsherredvej 3, 4060 Kr. Såby. Tlf. 4640 0141. www.borrevejlecenteret.dk

Roskilde Vandrehjem, Vindeboder 7, 4000 Roskilde. Tlf. 4635 2184 www.danhostel.dk/roskilde

Holbæk Fjordcamping, Sofiesminde Allé 1, 4300 Holbæk. Tlf. 5943 5064 www.holbaek.fdmcamping.dk

Tempelkrogens Familie Camping, Krogvej 2, 4390 Vipperød. Tlf. 5918 1307 ell. 5918 2216. www.tempelkrogen.dk

Holbæk Vandrehjem, Ahlgade 1b, 4300 Holbæk. Tlf. 5944 2919 www.sidesporet.dk

Hoteller/kroer

Scandic Hotel, Søndre Ringvej 33, 4000 Roskilde. Tlf. 4632 4632 www.scandic-hotels.com

Hotel Prindsen, Algade 13, 4000 Roskilde. Tlf. 4630 9100 www.prindsen.dk

Svogerslev Kro, Svogerslev Hovedgade 45, Svogerslev, 4000 Roskilde. Tlf. 4638 3005. www.svogerslevkro.dk

Mr. Janny Motel, Motelvej 28, 4000 Roskilde. Tlf. 4635 4385

Comwell Roskilde, Vestre Kirkevej 12, 4000 Roskilde. Tlf. 4632 3131 www.comwell.com

Hotel Strandparken, Kalundborgvej 58, 4300 Holbæk. Tlf. 5943 0616 www.hotelstrandparken.dk

Jernbanehotellet, Jernbanevej, 4300 Holbæk. Tlf. 5943 4106 www.jernbanehotellet.dk